

Jums reizēm pietrūkst spēka un saprašanas kā dzīvot? Pārņem šaubas par nākotni? Izlasiet “Dvēseļu pulcēšanu”! Melānija Vanaga ar pravietošanu nenodarbojas un pētnieciskas gudrības neklāsta. Viņas vietā runā tautas gadsimtu gaitas, ko rakstniece atklājusi spilgti un pārliecinoši.

Zigmunds Skujiņš

Īstenojies latviešu grāmatniecībā unikāls projekts – vienas tautas un valsts tapšanas, veidošanās, dzisuma un atjaunošanās vēstures lūkojums caur viena novada, vienas dzimtas, vienas personības ceļu no mūzikas mūžībā.

Vija Jugāne

Valoda runā tik pilni, kā runājuši tās valkātāji, bet pie “Sermuļu” “liepīnas” it kā stāv rakstniece un ieklausās, ieklausās.

Genovefa Bērsone

Milzu darbs, kas bagātinājis mūsu rakstniecību, mūsu vēsturisko atmiņu. Nežūdošs, paliekošs darbs, kura vērtību laiks nedzēsīs, bet audzēs.

Māra Zālīte

Šķiet Melānijas Vanagas grāmatas ir tieši tas, kā trūka latviešu literatūrā – tas ir vēstures skatījums “baltās patiesības” gaismā, tā nav beletristika, tie ir fakti, kurus izgaismo autore emocijas.

Laima Līvena

Es atradu CILVĒKU! kādu cilvēku? Lielu cilvēku visu ļaužu un cilvēku vidū. Aiz Krišjāņa Barona iet šodien vēl viens līdzīgs darba rūķis.

Guntis Eniņš

Gāmatas teksts – jo īpaši dialogi – ir tik dzīvs, ka, klausoties vien, kļūst redzams. Gribas sacīt, ka Melānija Vanaga šos dialogus ir nevis uzrakstījusi, bet kādā mistiskā veidā pārraidījusi mums no tiem laikiem.

Egils Ermansons

Kad mūsu tautai liktenīgajos datumos laižam apkārt skatienu, meklēsim stīpros. Sava vājuma mums ir atliku likām. Nedalīsimies tajā. Meklēsim stīpros – viņi, arī vairs nebūdami mūsu vidū, mūs iedrošina būt tiem, kas mēs varam būt.

Anda Līce

Rakstnieces darba novērtējums:

- 1992. – Kultūras ministrijas balva par izciliem sasniegumiem literatūrā – grāmatu “Veļupes krastā”,
- 1993. – kardināla J. Vaivoda fonda balva par Sibīrijas atmiņu grāmatu “Veļupes krastā”,
- 1994. – Eduarda Veidenbauma literārā prēmija par dokumentālo romānu virknes “Dvēseļu pulcēšana” 1. grāmatu “Tēva cilts”,
- 1994. – Triju Zvaigžņu ordenis par nopelniem Tēvijas labā

Triju zvaigžņu ordenis manās rokās.

Milu savu dzimto novadu,
tā akmeņaino zemi un
ātrgaitas mākoņus,
tā platās šosejas
un šauros pagātnes ceļus,
tā pauguru nemieru
un nelielās mājas uzkalnos,
tā darbīgos ļaudis
ar cēsēniešu milīgi stieptām
vārdu galotnēm.
Milu Amatu ar dāsnām pietekām –
novada krāšņumu un asinsriti.
M. Vanaga

Izdevumu sagatavoja Ingrīda Lāce
Andas Nordenas dizains

Izmantotas Gunāra Janaiša, Andas Nordenas fotogrāfijas
un materiāli no Melānijas Vanagas arhīva

2016

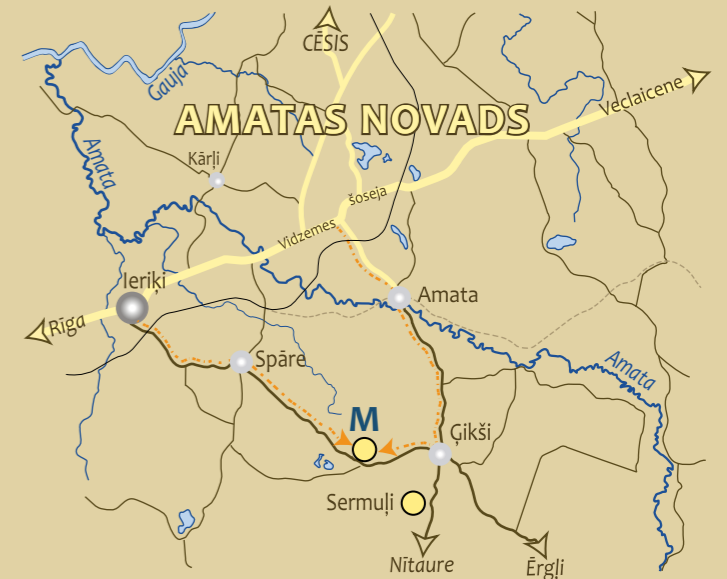
JURISTE
ŽURNĀLISTE
RAKSTNIECE
KULTŪRVĒSTURNIECE
AMATAS NOVADA PĒTNIECE

Melānija Vanaga

4.09.1905.–23.09.1997.

Amatas (bij. Spāres - Doles, Rencēnu) pamatskola – Melānijas Vanagas pirmā skola

Ja es esmu, tad man kaut kur ir sākums, un doma reizēm meklē to. Vārds – Melānija – māmuļas sirdi izsildīts jau no Āraišu draudzesskolas laikiem, kur skolotāja Melānija Peleks bijusi pati skaistākā un labākā. Uzvārds – Vanaga – ir vīra, Lietuvas Grotūžu muižas vagara dēla Aleksandra kāzu dāvana. Dzimtais uzvārds – Šleija – ir manu aizmēnu – Āfrikas arābu šleju cilts nosaukums, bet Latvijā aizsācies Straupē jau ar Gustava Ādolfa padomnieka Uksenšerna Dānijā nopirkto Āfrikas šleju cilts vergu.

Sermuļi ir mana dzimtā māja Vidzemes augstienes vakaru nogāzē, pati siltākā vieta visā pasaulē.

Mans tēvs – Jānis Šleijs – bija lauku bankas grāmatvedis un reizē Sermuļu mājas saimnieks ar gruzdošu smelgu par neieklūšanu Tērbatas universitātē paša nepadomības dēļ.

Māte – Emīlija Šleija – dzimusi Ņamis – Āraišu baznīcas pērmindera meita.

Par sevi pašu.

Dzimšanas gads – 1905. – t.s. Trakais gads.

Diena, mēnesis – otrdiena, 4. septembris. Stunda – svētā saullēkta stunda.

Kristīta Āraišu baznīcā.

Mana izglītība:

Pirmsskola – krievu carisma drebās un Sermuļu saulē, kur ļoti patika agrā rasotā pļavā pļaut sienu, uz liela jau sacērtēta blūķa pie žagaru blāķa cirst žagarus.

Vidusskola – 20 gadi brīvajā Latvijā, ļoti patika strādāt Radiofonā un žurnālistikā, dziedāt “Dziesmuvaras” kori.

Augstskola – 16 gadi Sibīrijas nāves nometnē.

Mūža novakare sila Rīgā dēla aizgādā.

Milu vētru, tiltus, kaķus, zvirbuļus,

baltu puķi, baltu papīra lapu,

baltu kleitu.

Ticu taisnības dievišķam spēkam.

Ticu aizgājušo līdzdalībai

arī dzīvajai dzīvē.

Ticu savai tautai.

1991. M. Vanaga

Nedienes upīte un Kalniņš pie Sermuļu mājām

Melānija Vanaga dzimusi Drabešu pagasta “Kalna Sermuļos”, mācījusies Spāres – Doles un Baložu 1. pakāpes pamatskolā, M. Neijas sieviešu ģimnāzijā Cēsīs. 1925. gadā beigusi Cēsu vidusskolu, iestājusies Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē.

Strādājusi Rīgas apgabaltiesā, Latvijas radiofonā, laikrakstā “Brīvā Zeme”.

1931. gadā apprecējusies ar Aleksandru Vanagu, žurnālistu, vēlāk laikraksta “Brīvā Zeme” redaktoru. No 1939. līdz 1940. gadam Melānija Vanaga vadījusi Latgales laikraksta “Daugavas Vēstnesis” pielikumu “Mājsolim”.

1941. gada 14. jūnijā ģimene izsūtīta uz Sibīriju. Melānija Vanaga ar dēlu Alni nonāk Krasnojarskas novada Tjuhtjetā, vīrs 1942. gadā Sverdlovskā nošauts.

Latvijā atgriezusies 1957. gadā, dzīvojusi Cēsu rajona Drabešu ciemā, strādājusi par kolhoza gani (1957–1962). No 1962. gada dzīvojusi Rīgā dēla ģimenē.

1991. gadā izdevniecība “Liesma” publicē viņas pirmo grāmatu “Veļupes krastā” un izdevniecība “Atauga” – M. Vanagas un A. Ivaskas grāmatu “Ceļi un atceļi”. No 1993. līdz 1999. gadam apgāds “Karogs” publicē septiņas kultūrvēsturiskās epopejas “Dvēseļu pulcēšana” grāmatas.

“Vanagu ligzda” 1936. gadā.

Pasaku un mīlestību nevar izstāstīt.

Izturēju Veļupes melnumu Sibīrijā (1941–1957) un atgriezos.

Es sapratu, ka jāraksta.

Jāraksta aiz cienības pret Sermuļu sirmumu, aiz pienākuma pret to ļaužu cilts ritdienu.

Nav jātiksmīnās, bet sava vēsture senčos jāzina...,

tas bagātina pašapziņu, tas palīdz dzīvot, palīdz atcerēties, palīdz paskatīties uz sevi no malas.

Kad stāvu pie sava lielā radu ruļļa kā vesela bieza mūžu meža, tad tikai isti apjēdzu, kā no atsevišķiem cilvēku likteņiem saliekas pati lielā, pati tautas vēsture.

Amatiešiem un ārašiešiem atstāju viņu Amatās tēlu un dziļākās vēstures izpēti daudzās grāmatās.

1994. gads – M. Vanaga pie savām rokrakstā sarakstītajām grāmatām. Tās ir grāmatu sērijas “Mūži un mirkļi”, “Mana dzimtā puse”, “Amata”, “Dziesmuvara”

Koris “Dziesmuvara”, dibināts 1925. gadā. Kori dzied arī Melānija Šleija un viņas nākamais vīrs Aleksandrs Vanags.

Jau pie Alfrēda Kalniņa jutām dziesmas gūstu, bet Ābele mūs dziesmā ievalgoja vairs neatraisāmi.

Kultūrvēsturiska epopeja

7 grāmatās

“Dvēseļu pulcēšana”:

“Tēva cilts” (1993)

“Mātes cilts” (1995)

“Baiļu birgā” (1995)

“Dziesmuvara” (1996)

“Iedzīvoju pasakā” (1997)

“Saules gadi un dzisums” (1998)

“Veļupes krastā” (1999, pirmais izdevums 1991. gadā, izd. “Liesma”)

Visus darbus izdevis apgāds “Karogs”, redaktore Vija Jugāne

“Veļupes krastā” krievu valodā (tulkojis R. Dobrovenskis, 2014)

“Veļupes krastā” angļu valodā (tulkojusi M. Voitkus-Lūkina, 2015)

Grāmatas stāsta par latviešu tautas vēsturē svarīgiem notikumiem no 17. gadsimta līdz mūsdienām. Plaši atspoguļots 20. gadsimts – Pirmais pasaules karš, Atbrīvošanās cīņas, Latvijas valsts veidošanās un sagrāve, izsūtīto latviešu traģiskais liktenis un varonība, mājās palikušo dzīve. Stāstījumu papildina dokumenti, ļaužu atmiņas, teikas. Daudz vēsturisku, ģeogrāfisku, etnogrāfisku fakti. To meklēšanā un precizēšanā nesavtīgi palīdzējuši J. Freibergs, K. Rubis un citi.

Amata ar saviem skaistajiem krastiem, rakstnieces tuvinieki – tie visi palīdz tapt “Dvēseļu pulcēšanai”. Vienas dzimtas vēsture ietver sevī visas tautas likteni. Melānijas Vanagas personīgo piedzīvojumu atklāsmē, personības spēks un bagātā valoda šo unikālo pētījumu pārvērš nozīmīgā literārā darbā.

Šajā vēstījumā aizgājēji atmodināti un kā dzīvi iziet cauri katrs savam laikam..., esmu sasējusi saiti starp dzīvi un aizdzīvi..., starp paudzi un paudzi.

Iestudēta Latvijas Nacionālā teātra izrādē “Veļupes krastā” (2010, režisors V. Silis)

Uzņemta filma “Melānijas hronika” (2016, filmu studija “Mistrus Media”, režisors V. Kairišs)

Savs zemes stūris ir jāpazīst līdz pēdējai purva cīnatai, līdz pēdējam atmiņu stāstam. Ar to jūs ieaugat savā zemē, kļūstat bagātāki, gudrāki, labāki. Zemes un cilvēku mūži lēnām jāizstāsta, un lai nekad aiz tiem nav jāliek punkts.

2000. gadā Amatās pamatskolā atklātā rakstnieces piemiņas istaba.

Tajā skatāma ekspozīcija par Melānijas Vanagas dzīvi un literāro darbību, par represētajiem amatiešiem.

Adrese: “Doles 2” Amatās pag., Amatās novads, LV4141